

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

Bottoni, Stefano: *Moștenirea lui Stalin în România. Regiunea Autonomă Maghiară, 1952-1960*. Humanitas, 2021. 508 p.

Regiunea Autonomă Maghiară este un subiect aproape necunoscut publicului larg. Cum a fost creat, cum a funcționat și cum a fost abandonat un experiment sovietic, gândit de liderii de la Kremlin în frunte cu însuși Stalin – o regiune cu autonomie pe criterii etnice situată în inima României, locuită în proporție covârșitoare de secui, înapoiată economic, orientată cultural și istoric înspre Ungaria și neîncrezătoare și în marele frate sovietic și în guvernul de la București? Ce urmăreau sovieticii? Cum trebuiau definiți maghiarii din Transilvania: minoritate națională sau naționalitate conlocuitoare? Ce simțeau secuii? Care au fost relațiile locuitorilor regiunii cu Ungaria? Ce atitudine au avut autoritățile române? Cum se desfășura viața economică, politică, socială, culturală în R.A.M.? De ce și cum a fost desființată această entitate? Cercetarea monografică a Regiunii Autonome Maghiare a fost realizată pe baza surselor de arhivă românești, maghiare, sovietice și britanice, precum și a izvoarelor istorice și monografice locale. Varianta originală în limba maghiară a apărut în 2008 cu titlul *Sztálin a székeleyeknél. A Magyar Autonóm Tartomány története (1952-1960)* la Editura Pro-Print Könyvkiadó.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

Dărăban, Claudia - Lucian Nastasă-Kovács - Ilka Veress (editori): *Armenii din România*. Editura Institutului pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, 2021. 328 p.

Problemele discutate în volumul de față evidențiază condițiile care au contribuit la crearea profilului cultural și demografic al grupului etnic armean de azi, acoperind o tematică diversă și complexă de la aspecte de ordin social și organizațional până la apartenența confesională. Cititorul va descoperi în studiile autorilor problematici ce țin de asimilare, identitate, conduite matrimoniale, perspective juridice și administrative, demografie, viață comunitară, impactul genocidului armean, și nu în ultimul rând, de arta religioasă și de patrimoniu cultural.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii [aici](#).

Demski, Dagnostaw - Dominika Czarnecka (eds.): *Staged Otherness: Ethnic Shows in Central and Eastern Europe, 1850-1939*. Central European University Press, 2021. 449 p.

Fenomenul cultural de a expune persoane cu origini de pe alte continente în fața publicului european, în secolele XIX și XX, s-a concentrat în metropolele din vestul Europei. Trupe etnice ambulante și expoziții temporare ale oamenilor non-europeni au avut loc însă și în teritoriile estice. Colaboratorii acestui volum prezintă practicile spectacolelor din Rusia, Polonia, Cehia, Slovenia, Ungaria, Germania, România și Austria și discută reacțiile publicului local. Eseurile oferă argumente critice pentru a revizui narațiunile existente în legătură cu contactele culturale în cadrul spectacolelor etnice. Autorii demonstrează diferite moduri în care modelele și obiceiurile occidentale au fost remodelate, dezvoltate și contestate în contextele sociale ale Europei Centrale și de Est, și susțin că modul dominant de caracterizare al acestor spectacole, adică „grădini zoologice umane”, este prea îngust. Sursele prime care stau la baza studiilor cuprind ziare, respectiv materialele arhivelor și muzeelor locale. Volumul conține și un material vizual bogat.

Studiile pot fi descărcate de [aici](#).

Donert, Celia- Eve Rosenhaft (eds.): *The Legacies of the Romani Genocide in Europe since 1945*. Routledge, 2022. 322 p.

Volumul examinează moștenirile genocidului romilor în Europa după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Sute de mii de oameni etichetați drept „țigani” au fost persecutați sau uciși în Germania nazistă și în Europa ocupată între 1933 și 1945. În multe locuri, discriminarea a continuat și după încheierea războiului. Studiile din acest volum analizează modurile în care aceste experiențe au modelat viața supraviețuitorilor și a familiilor acestora din estul și vestul Europei începând cu 1945. Evenimentele din România sunt reprezentate în studiul semnat de către Viorel Achim și intitulat *The Return of Roma Deportees from Transnistria in Post-War Romania*, respectiv studiul lui Petre Matei intitulat *Roma in 1980s Communist Romania and the Roma Discourse on the Holocaust between Compensation and Identity*.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

Gagyi József: *Gép és nép. Gépek és társadalmi változások vidéken*. [Mașina și poporul. Mașini și schimbări sociale în zona rurală] Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicæ.), 2021. 216 p.

Cartea abordează realitățile și reprezentările cotidiene ale „lumii moderne tehnice” și prezența mașinilor în mediul rural. Autorul și-a propus să descrie coexistența inseparabilă a unui sistem foarte cuprinzător de utilizare și funcționare a mașinilor, numit tehnologie, și relația sa cu lumea țărănească din trecutul recent, denumită acum lume rurală. Pentru a face acest lucru, autorul se

bazează pe cercetări de teren efectuate în ultimii douăzeci de ani. În cercetările din ultimii ani s-a concentrat preponderant asupra unui fenomen definitoriu pentru epoca socialistă, motorizarea, care a stat la baza modernizării. În acest context, a investigat apariția unui utilaj rural tipic – tractorul, respectiv stilul de viață și rolul social al tractoriștilor în mediul rural. Cadrul teoretic al analizei se bazează pe conceptele lui Hermann Bausinger (*Volkskultur in der technischen Welt*), iar materialul empiric este compus din interviuri cu foști tractoriști și mecanici.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a [editurii](#).

Jakab Albert Zsolt - Vajda András (eds.): *Vidékiesség és vidékkutatások a Kárpát-medencében*. [Ruralitate și cercetarea ruralului în Bazinul Carpatic]. Kolozsvár-Budapest: Kriza János Néprajzi Társaság - Néprajzi Múzeum (Kriza Könyvek, 48), 2021. 288 p.

În timp ce în societatea rurală tradițională viața individului se desfășura sub privirea comunității, cu acordul acesteia, astăzi nu mai putem vorbi de o forță reală a tradiției în privința organizării vieții individuale sau a modelării cursurilor de viață. În secolul XXI și în cazul societăților rurale rutina de zi cu zi, practicile și strategiile vieții (economice) sunt determinate de procesele de globalizare și modernizare, de tehnologia informației și a comunicației, respectiv de răspândirea dispozitivelor digitale la scară largă. Ceea ce astăzi considerăm a fi ruralul este de fapt o unitate teritorială cu specificități naturale-peisagistice, economice și sociale, respectiv caracteristici culturale ce s-au format de-a lungul secolelor, unde nu mai există țăranime, ci doar memoria, amintirea ei sub diferite forme și instituții. Volumul oferă o selecție de lucrări despre această interpretare mai largă a noțiunii de rural.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a [editurii](#).

Kamusella, Tomasz: *Words in Space and Time: A Historical Atlas of Language Politics in Modern Central Europe*. Central European University Press, 2021. 265 p.

Cuprinzând patruzeci și două de hărți adnotate generos, atlasul oferă perspective noi asupra istoriei și mecanismelor în care limbile Europei Centrale au fost create și utilizate în scopuri politice. Combinația inovatoare între lingvistică, istorie și cartografie face o mulțime de cunoștințe accesibile atât specialiștilor, cât și publicului mai larg. Hărțile și analizele cuprind informații legate de limbi, dialecte, alfabet, religii, evenimente violente sau migrații, toate prezentate pe o perioadă lungă de timp. Povestea începe din secolul X cu prezentarea continuumurilor dialectale din Europa Centrală, apariția statelor și răspândirea tehnologiei scrisului. Majoritatea hărților însă abordează ultimele două secole. Începuturile fenomenului principal analizat în volum, adică politica lingvistică este datată la apariția conceptului de „națiune” din Europa de Vest, concept în conformitate cu care au fost fondate primele state naționale etnolingvistice: Italia și Germania. În viziunea Europei Centrale, o națiune „adevătată” nu este nimeni alta decât comunitatea vorbitorilor unei singure limbi. Atlasul aspiră să ajute

utilizatorii să perceapă limbile ca produse ale istoriei umane și parte a culturii. La fel ca statele, națiunile, universitățile, orașele, asociațiile, arta, frumusețea, religiile, nedreptatea sau ateismul – limbile sunt artefacte inventate și modelate de indivizi și grupurile lor.

Volumul integral poate fi descărcat [aici](#).

Pozsony Ferenc: *Dolgozatok az erdélyi magyar falvak változó társadalmáról. Egyetemi jegyzet.* [Studii despre societatea satelor maghiare transilvănene în schimbare] Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság - Néprajzi Múzeum - BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet (Néprajzi Egyetemi Jegyzetek, 10), 2021. 280 p.

Volumul de față conține cursuri etnografice-antropologice elaborate în cadrul Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară din Cluj-Napoca. În 1999, autorul volumului, Pozsony Ferenc a inițiat cercetări aprofundate privind procesele demografice și etnoculturale ale comunităților maghiare din Transilvania care formează minoritate absolută în mediul etnic în care trăiesc. Cercetările efectuate de către grupuri mici de cercetători au avut drept scop receptarea și interpretarea schimbărilor majore etnice, sociale și culturale în cursul secolelor XIX și XX. S-a căutat răspuns la întrebări precum: cum au influențat schimbările economice, sociale și politice majore sistemul de relații interne și externe ale comunității maghiare, respectiv strategiile existențiale cotidiene ale familiilor?

În cadrul muncii de teren au fost colectate date din registre civile și bisericești, au fost realizate interviuri și colectate fotografii. Cu ajutorul bazei de date realizate au fost descrise procesele demografice naturale, mobilitatea geografică, confesională și etnică a localnicilor și a familiilor din localitate. Detalierea, sau chiar dimpotrivă, lipsa informațiilor din volum reflectă atât dimensiunea materialelor arhivistice, cât și ajutorul pe care clerul și administrațiile locale l-au acordat cercetărilor.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a [editurii](#).

Selyem Tünde: *A kolozsvári hóstáti közösség. Öt család három nemzedékének életmódvizsgálata.* [Comunitatea hoștezeană din Cluj-Napoca. Modificări în stilul de viață a cinci familii de-a lungul a trei generații] Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicæ), 2021. 248 p.

Comunitatea hoștezenilor reprezintă un strat cultural specific populației maghiare din Cluj-Napoca. Hoștezenii aparțin de oraș, au reușit însă să își creeze o viață comunitară, tipuri de gospodărit și obiceiuri centrate pe cartiere păstrate până în zilele noastre. Principalul lor mijloc de existență a fost agricultura cu ajutorul căreia și-au dezvoltat strategii de gospodărit și tehnici de grădinărit specifice care au diferențiat comunitatea nu doar de stratul industriașilor, ci și de comunitățile satelor din împrejurimea orașului: cultivau mai multe tipuri de plante și satisfăceau nevoile populației urbane mai ales prin cultivarea intensivă a legumelor. În perioada ulterioară

urbanizării și colectivizării hoștezenii au început să renunțe la modul de viață gospodăresc. Pe baza planurilor urbanistice în anii '80 s-au construit cartiere de blocuri în locul gospodăriilor, fapt ce a dus la schimbarea radicală a modului de viață al familiilor.

Volumul de față analizează strategiile de viață alese de diferitele generații ale familiilor hoștezene și măsura în care modelele oferite de societate au influențat traiectoria vieții lor. Pe de o parte alegerile au fost rezultatul schimbărilor socio-economice, pe de altă parte familia a prevăzut doar anumite oportunități și cunoștințele acumulate de predecesori au influențat considerabil strategiile individuale de viață.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a [editurii](#).

Solonari, Vladimir: *Imperiul-satelit. Guvernarea românească în Transnistria, 1941-1944*. Humanitas, 2021. 400 p.

Lucrarea reprezintă o investigație aprofundată a istoriei politice și sociale a zonei din Ucraina sud-vestică aflată sub ocupație românească în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Transnistria a fost singurul teritoriu sovietic ocupat administrat de o altă putere decât Germania nazistă, o recompensă pentru participarea României la Operațiunea Barbarossa.

Contribuția lui Vladimir Solonari se concentrează asupra a trei aspecte principale ale stăpânirii românești în Transnistria: cucerirea și delimitarea regiunii, administrarea românească a noului teritoriu și reacția localnicilor la ocupație. Prima secțiune analizează țintele politice ale României și participarea ei la invadarea URSS. Solonari reconstituie felul în care administratorii români au încercat, în moduri contradictorii și incoerente, să „românizeze” și să „civilizeze” Transnistria, în același timp aruncându-i acolo pe cei 150.000 de evrei și 20.000 de romi deportați dintr-o Românie „purificată rasial”. Imperativele războiului total au făcut până la urmă ca exploatarea economică a regiunii să devină prioritară în raport cu orice alte scopuri. În secțiunea finală, lucrarea discută colaborarea și rezistența localnicilor, explorând în special relațiile administrației cu populația locală creștină, care inițial i-a întâmpinat pe ocupanți ca eliberatori de sub opresiunea sovietică.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.